

Ostrowska, Teresa

"Rozwój anatomii patologicznej na Uniwersytecie Wrocławskim oraz w Akademii Medycznej we Wrocławiu wraz z zarysem historycznym przedmiotu. Die Entwicklung der Pathologischen Anatomie der Universität Breslau sowie der Medizinischen Akademie Wrocław (...)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 52/3-4, 329-331

2007

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wspominała autorka. Por., tamże. Odnotowała też i inne ważne polskie zbiory np. bibliotekę Księży Werbistów w Pieniężnie.

² Tamże, s. 11.

³ Nasuwają się jednak pewne uwagi odnośnie samej kwalifikacji materiałów w tym zamieszczenia wśród opracowań pozycji źródłowych jak np. H. K a ł u ż a : *Co naprawdę ma sens ? Śp. O. Bruno Koziel, misjonarz Zgromadzenia Słowa Bożego – wspomnienie*. Nysa 2005. Por. , s. 160 i inne s. 162.

⁴ A. M a g o w s k a , tamże, s. 7

⁵ Tamże, s. 10. Chociaż pierwszym misjonarzem był jezuita Maksymilian Rylło, który przybył w 1846r. do Afryki Środkowej. Tamże, s. 63.

⁶ Tamże, aneks II, s. 195–197. Na kolejnej stronie umieściła wykaz innych instytucji i organizacji zaangażowanych w tę działalność.

⁷ Tamże, s. 17.

⁸ Tamże, s. 27. Wedle A. Magowskiej klawerianki były jednym z 79 zgromadzeń zakonnych o „wyraźnych celach misyjnych”. Tamże.

⁹ Tamże, s. 33.

¹⁰ Tamże, s. 64–65.

¹¹ Tamże, s. 67–69.

¹² Tamże, s. . 71.

¹³ Tamże, s. 78–80.

Bożena Urbanek

Instytut Historii Nauki PAN
(Warszawa)

Waldemar K o z u s c h e k : *Rozwój anatomii patologicznej na Uniwersytecie Wrocławskim oraz w Akademii Medycznej we Wrocławiu wraz z zarysem historycznym przedmiotu. Die Entwicklung der Pathologischen Anatomie der Universität Breslau sowie der Medizinischen Akademie Wrocław zugleich ein Rückblick in die Geschichte des Faches*. Wrocław 2007 Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 4°, 337 s., ilustr. Acta Universitatis Wra- tislaviensis No 2932

Jest to już czwarta pozycja tegoż autora związana tematycznie z dziejami medycyny akademickiej w polskim Wrocławiu. Również i do tej pracy starannie się on przygotował szperając m. in. w polskich i niemieckich archiwach.

Książka zawiera *Słowo wstępne* (Leszek Pacholski, Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego). *Część pierwsza: Wstęp, Wprowadzenie*, dzieje anatomii od prehistorii do epoki oświecenia w medycynie, Leonardo da Vinci (1452–1519), Andreas Vesalius (1514–1564) i in., wyłonienie się w XVIII w. anatomii patologicznej, Giovanni Battista Morgagni (1682–1771) i in., dzieje anatomii na Śląsku i we Wrocławiu od XVI w., próby powołania akademickiego wydziału

lekarskiego we Wrocławiu od początku XVIII w., przeniesienie w 1811 r. Uniwersytetu z Frankfurtu nad Odrą zwanego Viadriną do Wrocławia łącząc go z działającą tam od 1702 r. jezuicką Akademią Leopoldyńską i tworząc w ten sposób Universitas Litterarum Viadrinae Vratislaviensis z Wydziałem Medycznym i czterema innymi wydziałami (nazwa uczelni została wkrótce zmieniona na Uniwersytet Wrocławski), dzieje anatomii, histologii, embriologii, anatomii patologicznej i ich profesorowie na pruskim Uniwersytecie Wrocławskim w XIX i XX w., Wilhelm Waldeyer (1836–1921), Julius Friedrich Cohnheim (1839–1884), Carl Weigert (1845–1904), Emil Ponifick (1844–1913), Friedrich Henke (1868–1943), Martin Staemmler (1890–1974), *Zakończenie pierwszej części* (łącznie 192 strony). *Część druga*: dzieje Katedry i Zakładu Anatomii Patologicznej Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Akademii Medycznej w polskim Wrocławiu (1945–1990) oraz jego profesorowie i docenci, Zygmunt Albert (1908–2001), pierwszy kierownik tych placówek, Kazimierz Mędraś (1912–1970), Henryk Starzyk (1911–1989), Bożenna Zawirska (1923–), Antonina Urszula Harłodzińska-Szmyrka (1939–), z położeniem szczególnego nacisku na osobę Zygmunta Alberta i jego szkołę, co wyraża się w poświęceniu temu zagadnieniu czterech rozdziałów, *Postłowie* (Jerzy Rabczyński, aktualny kierownik Katedry i Zakładu Anatomii Patologicznej Akademii Medycznej we Wrocławiu), *Summary*, *Bibliografia Zygmunta Alberta (wybór)*, *Publikacje uczniów Zygmunta Alberta (wybór)*, *Piśmiennictwo* (w tym źródła niedrukowane i źródła drukowane), *Spis ilustracji* (ponad 80 pozycji), *Indeks nazwisk* (łącznie 133 strony).

Autor, posiadając cenny dar słowa, poruszany problem przedstawił w sposób wyczerpujący, przystępny i nader interesujący. Swoją tekst dzielił na liczne krótkie rozdziały, w których opisywał dzieje anatomii lub sylwetki poszczególnych uczonych i ich wkład do nauki. Dużą uwagę poświęcał biografistycce. Podane informacje starannie dokumentował 501 przypisami bibliograficznymi, biograficznymi i dopowiadającymi. W *Spisie ilustracji* podał proveniencję ich i strony, na których zostały zamieszczone w książce. Pracę przygotował bardzo starannie.

Zdaniem recenzentki opracowanie można jeszcze bardziej udoskonalić przez wprowadzenie kilku kosmetycznych zmian. Podanie w tytule granicznego roku 1990, do którego akcja rozwija się; dodanie skrótego kalendarium życia Zygmunta Alberta na wzór kalendarium w monografii o Hirschfeldzie pozostawiając pozostałe rozdziały traktujące o tym uczonym nienaruszone (biografia Alberta jest rozproszona w kilku rozdziałach); zastosowanie podziału treści nie na dwie a na trzy części przy tym samym jego układzie. Wyglądałoby to następująco. *Słowo wstępne*. *Wstęp*. *Część pierwsza: Wprowadzenie*, dzieje anatomii od prehistorii do oświecenia w medycynie (łącznie 70 stron). *Część druga*: dzieje anatomii na Śląsku i w niemieckim Wrocławiu do 1945 r., zakończenie drugiej części (tekst, który w książce jest zatytułowany: *Zakończenie pierwszej*

części (łącznie 118 stron). *Część trzecia*: dzieje anatomii patologicznej w polskim Wrocławiu (1945–1990), *Posłowie*, *Summary* (łącznie 77 stron). Pozostałe pięć pozycji dokumentujących (łącznie 57 stron).

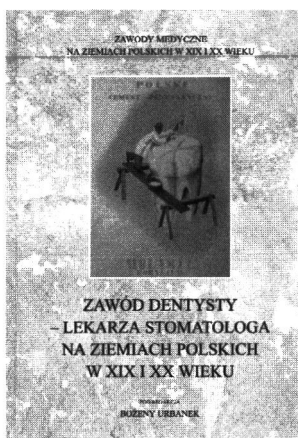
Omyłkowo na s. 96 w ustępie drugim podano datę „20 lat później” zamiast „200 lat później”.

Książka jest wydana w wersji polsko-niemieckiej: stronicie parzyste są pisane po polsku, a nieparzyste – po niemiecku. Druk jest dwuszpaltowy, papier kredowy, oprawa twarda w pomarańczowym kolorze z wizerunkiem „Nowego Instytutu Anatomii Patologicznej” we Wrocławiu, na ostatniej stronicie okładki znajduje się fotografia i informacje o autorze.

Publikacja jest przeznaczona dla polskiego i niemieckiego odbiorcy, zwłaszcza dla historyków nauki z wykształceniem przyrodniczym.

Teresa Ostrowska
(Warszawa)

Zawód dentysty – lekarza stomatologa na ziemiach polskich w XIX i XX wieku. Pod redakcją Bożeny Urbaneck. Zawody medyczne na ziemiach polskich w XIX i XX wieku. Warszawa 2007, Instytut Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk, Akademia Medyczna w Warszawie, Śląska Akademia Medyczna, 8°, 291 s., ilustr.

Ta kolejna publikacja z serii: *Zawody medyczne na ziemiach polskich w XIX i XX wieku* obejmuje *Wstęp*, *Introduction*, 18 artykułów, *Indeks osób*, *Indeks instytucji* i *Spis ilustracji* (60 pozycji).

Artykuły są uszeregowane chronologicznie wg treści, a tematyka ich jest bardzo rozstrzelona. Autorzy, pisząc je, korzystali głównie z prasy stomatologicznej i medycznej. Opisywali wskazówki lekarzy dentystów z XIX wieku dotyczące pielęgnacji zębów; wiele uwagi poświęcili sprawom konfliktu pomiędzy stomatologami – lekarzami dentystami – dentystami – uprawnionymi technikami dentystycznymi – technikami dentystycznymi, ich kompetencjami, uprawnieniami, wykształceniem, tytułami zawodowymi; opisywali działalność i poziom Warszawskim Szkół Medycznych zakładanych w latach 1891–1909 przez Jakuba Levy’ego, Ludwika Szymańskiego, A. Troppa, Gutmana, prezentowali sylwetki stomatologów rozwijających swoją dyscyplinę, prowadzących działalność społeczną i organizatorską, zajmujących się dodatkowo poezją, a także tych,